

A qui pertany Tabarca?

Autor: Manuel Lillo i Usechi

Data de publicació: 21-02-2023

Manuel Lillo ha escrit aquest article sobre els orígens del poblament i història de l'illa.

L'illa de Tabarca desperta la curiositat d'alacantins i forans per la seua excepcionalitat geogràfica. I en canvi, més enllà de l'illa en si, la més petita de totes les que estan habitades arreu de la Mediterrània, Tabarca amaga secrets que no s'han acabat mai de plantejar amb vocació de resolució. Una de les qüestions menys parlades, i alhora més susceptibles de debat, és el sentiment de pertinença dels tabarquins, així com les raons, històriques i actuals, que el justifiquen o el contradiuen.

Anem per parts. Més enllà de la idealització senzilla, i en alguns casos inevitable, el cert és que Tabarca representa moltes excepcions. L'illa, tal com la coneixem hui, va nàixer durant la segona meitat del segle XVIII amb l'arribada dels genovesos, procedents de l'illa homònima ubicada a Tunísia, quan va ser sotmesa pel governant tunisià Ali I i els seus habitants van ser convertits en esclaus. El rescat de bona part d'aquells desgraciats va desembocar en un trasllat estrambòtic, primer a la ciutat d'Alacant, on van restar albergats al convent de les Monges de la Sang –al bell cor del barri antic– i poc després, aproximadament al cap d'un any, serien conduïts a aquella illa que no va deixar de ser percebuda com a inhòspita pels peninsulars fins ben entrada la segona meitat del segle XX.

Ací trobem la primera referència que vincula l'illa amb Alacant. Els seus habitants, d'origen genovès –tal com es constata amb els cognoms visibles a les làpides del cementeri i amb els tributs que els carrers de l'illa plana dedica a l'antiga república genovesa–, van sobreviure durant un any de transició en aquesta ciutat. Segons indica Antoni Mas, professor titular de Filologia Catalana a la Universitat d'Alacant, els aleshores tabarquins imminents van aprendre, segurament, el valencià a Alacant, atès que sobta, i molt, que tot i la seua proximitat geogràfica amb Santa Pola, no gasten el sufix -extre en verbs com ara conèixer o nàixer, pronunciats coneixtre o naixtre en vernacle santapoler. Els tabarquins parlen a la manera d'Alacant, que a poc a poc ha esdevingut pròpia conforme el pas del temps ha anant

D'altra banda, tot i que Tabarca és, en termes administratius, part del districte sud d'Alacant, aquesta ciutat no és la més pròxima a l'illa en termes geogràfics. Tal com s'ha vist tantes vegades, el domini institucional d'Alacant abasta realitats de tot tipus, i les fabrica a colp d'imaginari identificat amb una entitat política, la província, que en canvi mai no ha penetrat en tots els racons de la demarcació.

Tabarca sí que ha assumit l'alacantinitat, tot i la seua proximitat amb Santa Pola, localitat amb què manté connexions constants d'anada i tornada. La relació no és només de proximitat geogràfica, sinó que molts tabarquins van arrelar a Santa Pola des que van poder fugir de la insularitat.

Dels 56 habitants censats a l'illa al 2021 hi viuen permanentment uns trenta, segons assenyalen els veïns, fàcilment identificats si regenten comerços en l'illa, si els veus eixir del cementeri o si resten parats, pensatius i monòtons, a les portes d'alguna casa. Tots ells estan ben acostumats a distingir, des d'una llunyania de vint quilòmetres, elements tan alacantins com el castell de Santa Bàrbara o la Serra Grossa. No és estranya, per tant, la identificació forjada amb la ciutat referencial de la demarcació, com tampoc ho és per a l'Altet, que compta amb vistes idèntiques –i més pròximes– que l'han convertit en la més díscola de les pedanies que integren el Camp d'Elx, una altra joia genuïna d'aquestes comarques.

Però hi ha també qui discuteix el lideratge administratiu d'Alacant, una capital artificial si es té en compte que vol influir de manera desproporcionada en ciutats tan allunyades mentalment com Elx i tan llunyanes geogràficament –i també mentalment, per descomptat– com Dénia, Alcoi, Cocentaina, Xàbia o Pego. L'artificialitat del lideratge discuteix l'alacantinitat, especialment la més pretensiosa, i no és estrany que els il·licitans recorden la condició santapolera de Portus illicitanus, quan Santa Pola va ser part d'Elx fins el 1835. En aquest sentit, si Tabarca va ser part de Santa Pola i Santa Pola estava integrada en Elx, té sentit que els elxans reivindiquen aquesta vella relació territorial. Un essencialisme, per contra, que està allunyat dels tabarquins, que també distingeixen la part litoral d'Elx des de l'illa. Els nombrosos patrimonis de la ciutat, en canvi, no són visibles cada dia des de la llunyania, i la identificació emocional amb Elx no és automàtica per a un poble vinculat a Alacant en termes administratius –per la municipalitat–, originaris –per l'estada dels genovesos a la ciutat abans d'instal·lar-se a l'illa plana– i emocional –per la visibilitat perpètua dels seus símbols geogràfics.

Mentrestant, els tabarquins viuen indiferents a l'excepcionalitat detectada i atorgada pels visitants més curiosos. Actualment es debat, sense la passió exhibida en altres contextos similars, sobre la conveniència o no de restringir l'arribada de turistes a l'estiu, massiva en les èpoques més càlides de l'any. Hi ha qui tem pel seu comerç, perquè les vendes són font d'ingressos i limitar-les els sembla un contrasentit. D'altres entenen que tenen la vida feta, i que no els cal pertorbar la tranquil·litat de l'entorn a canvi d'una abundància que xocaria amb la incapacitat de ser exercida en un espai tan ajustat. La singularitat tabarquina abasta, per tant, fenòmens tan universals i adaptables com el del capitalisme. Un fet que fa encara més especial una illa tan estimada, tan enigmàtica i encara desconeguda.

Manuel Lillo

Podeu llegir l'article original al següent enllaç: <https://alicanteplaza.es/a-qui-pertany-tabarca>